

Arkipiispa Tapio Luoman puheenvuoro Saamelaiset kirkossa -hankkeen jumalanpalveluksessa Turun tuomiokirkossa 8.5.2025

Kristillisen ihmiskäsityksen ytimessä on näkemys jokaisesta ihmisestä rakastavan Jumalan luomana olentona. Hänen ihmisarvonsa ei perustu etniseen taustaan, kulttuuriin, ihonväriin, sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, kansallisuuteen tai muihin ihmisten erilaisuutta ilmentäviin piirteisiin. Ihminen on arvokas, koska hän on Jumalan kuva; sen Jumalan, joka on luonut koko maailmankaikkeuden ja joka tuli itse ihmiseksi Jeesus Nasaretilaisessa. Jokaisen ihmisen luovuttamatonta arvoa tulee aina ja kaikissa tilanteissa kunnioittaa ja puolustaa.

Valitettavasti tämä ei ole aina ollut selvää edes kirkoissa sekä muissa kristillisissä ja uskonnollisissa yhteisöissä. Tässä Suomen evankelis-luterilainen kirkkokaan ei saa puhtaita papereita. Kyvyttömyytemme toimia kristillisten arvojemme mukaisesti tulee esille myös suhteessa saamen kansaan, Euroopan unionin alueen ainoaan alkuperäiskansaan.

Olen vakuuttunut siitä, että evankelis-luterilainen kirkkomme on aidosti kasvanut tietoisuuteen omasta osuudestaan niihin saamelaisten kaltoinkohteluihin, jotka ovat tulleet esiin Saamelaiset kirkossa -hankkeen ja sitä edeltävän työskentelyn yhteydessä.

Saamelaiset kirkossa -hanke on ollut merkittävä askel ja panostus tällä katumuksen ja sovinnon teon polulla. Kirkossa on tehty saamelaisten työntekijöiden ja yhteisön tuella aktiivisesti työtä sen eteen, että menneisyyden väärinkäytökset ja rakenteelliset synnit ja myös tämän hetken epäkohdat saatettaisiin päivänvaloon.

Haavoissa vierailu, menneiden ja tämän päivän väärinkäytösten esille tuominen ja ymmärryksen lisääminen on ollut tärkeä osa Saamelaiset kirkossa -hanketta. Sovinnon rakentaminen vaatii meiltä kirkkona sitä, että tulevaisuudessa toimimme paremmin.

Haluamme sitoutua epäoikeudenmukaisuuksien korjaamiseen. Kirkkomme piispat lukevat tänään otteita hankkeessa määritellyistä tavoitteista ja jatkotoimenpiteistä, jotka piispainkokous on hyväksynyt ja jotka on tänään esitelty myös kirkolliskokoukselle. Olemme kirkkona sitoutuneet näihin toimiin ja tavoitteisiin, joiden myötä haluamme vahvistaa saamelaisten yhdenvertaista asemaa ja osallisuutta kirkossa.

Haavoissa vierailun ja epäoikeudenmukaisuuksien muuttamisen lisäksi hankkeessa on nostettu esiin lahjojen juhliminen. Saamelaisen kulttuurin ja hengellisyyden näkyminen ja kuuluminen kirkossamme on lahja, joka rikastuttaa koko kirkkoamme. Tämän lahjan soisi näkyvän kaikessa rikkaudessaan yhä vahvemmin kirkkomme arjessa ja pyhässä. Meillä on paljon opittavaa alkuperäiskansojen ja luonnon välisestä yhteydestä, perinteisistä tiedoista ja taidoista, joita on siirretty sukupolvien ketjussa eteenpäin. Tämän ketjun soisi jatkuvan yhä tuleville sukupolville lahjana.

Merkittäviä askeleita kirkon toiminnassa ovat olleet kirkon saamelaistyön virkojen perustamiset sekä saamelaistyön neuvottelukunnan perustaminen työn tueksi vuonna 2009. Oulun piispa Samuel Salmen esittämä anteeksipyyntö saamelaisille vuonna 2012 oli merkittävä hetki kirkkomme ja saamelaisten suhteen kehittymisen kannalta. Myös nykyinen Oulun piispa Jukka Keskitalo on yhtynyt edeltäjänsä anteeksipyyntöön vuonna 2022 sekä edistänyt Saamelaiset kirkossa -hankkeen käynnistämistä.

Yhdessä saamelaisyhteisön kanssa järjestetyt tilaisuudet, joissa saamelaisalueiden hautausmaista rotututkimuksia varten kaivettujen vainajien jäänteet on palautettu maan poveen, ovat olleet tärkeitä haavojen äärelle pysähtymisen ja katumuksen ilmaisun tilanteita.

Tänään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispat ja kirkolliskokouksen päätöksentekijät liittyvät tässä tilaisuudessa aiempien tapahtumien ketjuun, jossa käytännön toimilla on haluttu osoittaa, että kirkkomme haluaa päästä sovitettuun tilaan saamen kansan kanssa. Samalla ilmaisemme toiveemme, että saamelaisen kulttuurin ja saamelaisen evankeliumintulkinnan

aarteet voisivat jatkossa yhä enemmän rikastuttaa koko kirkkoamme ja että kirkon saamelaistyö löytäisi paikkansa kirkkomme pysyvissä rakenteissa kaikilla tasoilla.

Hyvä kirkkoon kokoontunut seurakunta. Esitän koko Suomen evankelis-luterilaisen kirkkomme ja sen kaikkien piispojen puolesta anteeksipyyntöä saamen kansalle.

***

Olemme kirkkona lähteneet kriittisen itsetutkistelun ja katumuksen polulle. Kirkossamme on pysähtynyt tarkastelemaan historiaa ja myös nykypäivän tilannetta suhteessa saamelaisiin ja ymmärretty, että olemme tehneet väärin saamelaisia kohtaan.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko ei ole kunnioittanut saamelaisten itsemääräämisoikeutta.

Kadumme tätä teidän ja Jumalan edessä, ja pyydämme saamen kansalta anteeksi.

Kirkkona emme ole kohdelleet saamelaisia kuten lähimmäisiä kuuluu kohdella heidän ihmisarvonsa muistaen ja heidän ainutlaatuisuuttaan Jumalan kuvina arvostaen.

Kadumme tätä teidän ja Jumalan edessä, ja pyydämme saamen kansalta anteeksi.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko ei ole kunnioittanut saamelaisten kansallista identiteettiä ja kulttuuria. Osallistumalla valtion ja yhteiskuntamme toimiin olemme osaltamme tukeneet saamelaisten valtaväestöön sulauttamista ja heidän kielensä ja kulttuurinsa tukahduttamista. Olemme toimineet tavoilla, jotka ovat saaneet saamelaiset piilottelemaan ja jopa häpeämään omaa kulttuuriaan ja identiteettiään.

Kadumme tätä teidän ja Jumalan edessä, ja pyydämme saamen kansalta anteeksi.

(Hetken hiljaisuus.)

Kuulkoon saamen kansa tämän anteeksipyyntöä. Olkoon se osoituksena kirkkomme katumuksesta ja halusta tukea saamen kansaa Suomessa ja Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.